

Cezary Obracht-Prondzyński

Grant NPRH *Gniazdo Gryfa* – rok 2016

Rok 2016 był drugim rokiem realizacji grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki pt. *Gniazdo gryfa. Słownik kaszubskich symboli, pamięci i tradycji kultury*. Podstawowym celem projektu jest stworzenie kompendium wiedzy o kaszubskich symbolach, mitach, tradycjach kulturowych, pamięci, świecie wyobrażonym i narracjach tożsamościowych, przekonaniach i stereotypach (jako ważnym atrybucie określania granic grupowych: co jest własne, co jest obce). Prowadzone w trakcie badań prace dokumentacyjne oraz analizy uwzględniać mają wszelkie istniejące przejawy (niematerialnego i materialnego) kaszubskiego dziedzictwa kulturowego, w różnorodnych jego formach, tak historycznych, jak i współczesnych. Ponadto przygotowywane kompendium będzie brało pod uwagę specyfikę procesów etnicznych, kulturowych i społecznych na (zmiennym) terenie zamieszkiwanym przez społeczność kaszubską, żywotność, autentyczność oraz twórcze rozwijanie kultury kaszubskiej (artefakty, dzieła, twórcy), jej rozwój instytucjonalny, ideowy, artystyczny. Przedmiotem badań jest także tradycja, w tym „tradycja wynaleziona”, a więc złożony i wielopoziomowy zasób wartości i treści kulturowych, żywy, stale reinterpretowany, ulegający zmianom w czasie, ale jednocześnie z wieloma elementami trwałymi (takimi są np. cechy autostereotypu). Nacisk położony jest na badaniu, opisie, analizie i udokumentowaniu tych zasobów kulturowych, które są budulcem tożsamości kaszubskiej, które tworzą wartości, leżące u jej podstaw, są jej źródłem.

Projekt ma charakter wieloletni. W 2016 roku odbyły się cztery seminaria metodologiczne.

Pierwsze pt. *Kaszubskie dziedzictwo kultury i jego transformacje* miało miejsce 18 marca 2016 r., w Gdańsku, w Domu Kaszubskim. W jego ramach zaprezentowane zostały cztery referaty: prof. dr hab. Cezary Obracht-Prondzyński (Uniwersytet Gdański, Instytut Kaszubski): *Dziedzictwo kulturowe Kaszub – między nostalgią a komercjalizacją*, prof. AP dr hab. Daniel Kalinowski (Akademia Pomorska w Słupsku, Instytut Kaszubski): *Słowo kaszubskie jako wehikuł kulturowy*, dr Witosława Frankowska (Akademia Muzyczna w Gdańsku, Instytut Kaszubski): *Kaszubskie dźwięki. Muzyczne dziedzictwo Kaszub i jego transformacje* oraz dr Tomasz Siemiński (Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie, Instytut Kaszubski): *Siła obrazów i symboli - dziedzictwo wizualne Kaszub*. Trzy ostatnie z nich zostały zamieszczone w niniejszym numerze „Acta Cassubiana”.

Drugie seminarium odbyło się trzy miesiące później w dniu 17 czerwca 2016 r. i nosiło tytuł: *Leksykony, słowniki, encyklopedie... Problemy metodologiczne*. Tym razem zaprosiliśmy osoby, które mają duże doświadczenie w pracy zespołowej lub indywidualnej nad leksykonami i podobnymi słownikami. Byli to: dr Magdalena Saryusz-Wolska (Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie; Uniwersytet Łódzki), która przedstawiła referat *Modi memorandi. Praca nad wielodyscyplinarnym leksykonem kultury pamięci*, dr Bernard Linek (Instytut Śląski w Opolu), który mówił o *Doświadczeniach związanych z powstaniem „Leksykonu mitów, symboli i bohaterów Górnego Śląska XIX-XX w.”* oraz dr Jan Chłosta (Towarzystwo Naukowe im. W. Kętrzyńskiego, Instytut Kaszubski), który zaprezentował wystąpienie pt. *Dziedzictwo historyczno-kulturowe w słownikach Warmii i Mazur*. Te trzy głosy uzupełnione zostały referatem dr Magdaleny Lemańczyk (Instytut Kaszubski): *Kaszubi w leksykonach, słownikach tematycznych i encyklopediach. Przegląd*.

Było to bardzo ważne seminarium, które pozwoliło skorzystać z doświadczeń zespołów badaczy, którzy już mają za sobą pracę nad podobnymi przedsięwzięciami. Było to jednocześnie wstęp do kolejnego etapu, jakim była praca nad makrostrukturą planowanego słownika.

Trzecie seminarium temu właśnie zagadnieniu poświęcone odbyło się 14 października 2016 r. W ramach tego seminarium zespół autorski raz jeszcze poddał dyskusji zakres przedmiotowy, chronologiczny i przestrzenny słownika. Istotnym w tym kontekście jest integralne traktowanie kaszubskiej kultury i dziedzictwa, z uwzględnieniem dynamiki, różnorodnych wpływów, społecznego kontekstu etc.

Praca nad wstępnym zestawem haseł okazała się być żmudna, ale jednocześnie inspirująca. W pierwszym etapie każdy z członków zespołu przygotował własne propozycje, przyporządkowując je określonym obszarom problemowym. Zostały one następnie scalone oraz skomasowane i stały się punktem wyjściowym do dyskusji podczas seminarium. Celem było też uzyskanie listy haseł ujmowanych w interdyscyplinarnej perspektywie. Podczas seminarium wypracowaliśmy również kryteria wyboru haseł.

Lista została dopracowana w węższym gronie już po seminarium i następnie przekazana czterem recenzentom do oceny. Recenzentami tymi byli: prof. Adela Kuik-Kalinowska, dr Witosława Frankowska, dr Magdalena Sacha i dr Christian Pletzing.

Przygotowane przez recenzentów oceny i uzupełnienia stały się przedmiotem dyskusji podczas czwartego seminarium metodologicznego, które odbyło się 9 grudnia 2016 r. W wyniku tej dyskusji powstała (niemal) ostateczna lista haseł, które zostały przyporządkowane

poszczególnym osobom z zespołu do opracowania. Praca nad gromadzeniem materiałów do haseł będzie trwała do połowy 2018 roku.